

Das Latweeschu lauschu draugs.

1832. 8. Jubli.

28ta lappa.

Jaunas sinnas.

No Rihges. (8. Jubli.) Ak! zif dauds labbu tahds zilweks warr isdohmaht un padarriht, fas jau no masahm deenahm us labbahm mahz zibahm dohdahs un bes mitteschanas, zitteem par palihgu, puhlejahs un darbojahs! — Seemel Amerikā weens gudrs wihrs dsihwoja, nabbagu lauschu behrns; tam wahrds bija Robberts Bulton un tas, jau no masohtnes us gudribu dewees, dauds derrigas leetas isdohmaja, par fo wehl us preekschu wissa pasaulē winnam pateifs. — Tē jums tif pahre weenu paschu no winna ffunstigeem darbeem stahstischu. — Schis prahz tigs wihrs gan ikreis, kad to leelu pulku fuggu usskattijahs, fas no wissadahm semmehm winna dsintene atnahze, woi kad pats us fugga pahre juheu brauze, bija dohmajis: gudrs taisijums gan tahda leela laiwa ire, ar fo bes aireem, wehjam tiffai puhshoht, tif drihs pahre juheu warr flucht. Bet pehz dascha brihtina winnam nahze prahz apdohmaht: woi fuggus tahdus ne warr wiss isdohmaht un taisiht, kam sehgele ne waijaga un fas arri prett wehju eet; un luhf! jau 50 gaddus wezzam, winnam wehl isdewahs, tohs ugguns fuggus isgudroht. Taggad wehl ne buhs 25 gaddi, kad winsch Nu:Yorkes pilssehtā to pirmu tahdu fuggu liffe taisiht. — Brangi tahds fuggis eet, bes aireem un sehgeleem, arri prett wehju paschu, tikween dsihz no diweem dselses frittuz

teem, fas tam fahnôs arween greeschahs un ar sawahm lahpfahm to fuggi us preefschu aire, famehr fugga eefschpuffe tas uhdens, fo leela fatlâ wahri, zaur saweem stipreem garraineem to wellamu kufina, kam abbâs puffes tee ffrittuli no ahrenes irr peetaifiti. Kugga wirspuffe leels refns dselves ffurstens jeb duhmeklis starp abbeem mastâ fohkeem irr redsams, fur no ta leela ugguns, fo appafsch fatlâ arween waijaga furt, tee duhmi islahp. Kad wehjsch irr labs, tad schim duhmeklam tâ patt fâ abbeem mastâ fohkeem gan wehl wehja autus warr uswilft un tad fuggis wehl ahtrafi eet; tomehr, kad arri wehjsch irr pretti woi pawissam nostahjees: brauzejam tatschu ne waijaga bailotees, fâ ilgaki buhs zellâ, ne fâ nodohmajis; jo daudsreis us paschu stundu trahpahs, fâ fuggis pee mallas nahf. — Ittin tahlu zellu ar tahdu fuggi ne warr wiss usnemt, jo tif dauds malkai woi afmira ohglehm, zif tad buhtu waijadfign, pawissam naw ruhmes eefschâ. — Pirms tas gudrs Wulton tahdu fuggi liffe taifiht, winsch dauds prahtigeem un ismahziteem fungeem jau bija stahstijis, fâ tahdu effoht isdohmajis, tatschu neweens winnam tizzeja un daschi winnu wehl apsmehje, bet drihs pehz tam dauds tahdu fuggu wiffwairaf Amerikâ un Galenderu semmê tiffe taifiti, jo fursch zilweks ne atsiht labbi gan effam, fâ tif ahtri pahre juheu warr brauft un fâ brauzejeem wiss ne waijaga us wehju gaidiht. — Pehrnâ gaddâ pirmureif' tahds ugguns fuggis pee muhsu pilssehtas atnahze un fuggineeks tuhlihn usnehmahs ar sawu fuggi ikkatru zittu, fas jau peelahdehts no Daugawas us juhru gribbeja eet prett wehju, pee wirwes aiswilft. — Schinni gaddâ ohtrs ugguns fuggis, leelafs pahre to pirmu, irr atnahzis un lihds Nowember mehnesim katrâ neddelâ starp Rihges un Lihbefes braufs, weenâ treschdeenâ no Rihges aiseedams un ohtrâ treschdeenâ atfal no Lihbefes. Pagahjuschu neddelu winsch pirmureif' us Lihbefi aisbrauze un nahfoschu neddelu ohtrureif' to paschu zellu usnems un tâ us preefschu arween pehz diwahm neddelahm. — Kam nu patihf pahre juheu us Wahzsemmi eet un ar sawahm paschahm azzim redseht, fâ tur tee

laudis tapatt fà pee mums eefsch fawa waiga fweedreem fawu deenifchfu maifi ehd un ar behdahm fawjahs, tas ihfà laifà to warr padarriht un pehz diwahm neddelahm jau atkal mahjäs buht. — Bet walti fuggineefs ne weenu ne nemm lihds. Winna fuggam diwadi fambari, weens smuffaks pahr ohtru; turp brauzoht, par weenu weetu pirmâ fambari irr ja: makfa 36 fudraba rubli un ohtrâ fambari 24. Atpakkat nahfoht atkal ja: makfa woi 12 woi 8 dukfati Ollenderu naudas. Par fcho makfu iffatram arri irr brihw, fawas leetas lihds nemt, ja tahs naw smaggakas, ne fà 100 mahrzinüs. Eht un dsert iffatrs par lehtu naudu warr dabbuht us fugga pafcha. — Kursch no muhsu mihleem lassitajeem wehl tahdu fuggi naw redsejis un labbpraht grihb sannaht, fà isfkattahs, tas lai to masu bildi, fas te appafschâ, labbi nemm wehrâ.

U g g u n s : f u g g i s.

• **Sinnas pahr semmi, fauli, mehnesi un pahr swaigsnehm.**
Zettorta dalka.

Zuhs nu sinneet, zif leela muhsu maifes: mahte, ta mihla semme, un zif dauds leelaka ta faule. Ruhfosim nu, fà semme un faule kohpâ dshwo leelös debbes: starpös.

Saule azzim redsoht pee debbes staiga; weenâ puffè pahr semmi us lezz, ohtrâ puffè noveete. Eadehl jums laifam prahtâ schkeet, fa winna wissapfahrt ap semmi apeet, mums itt mihligi gaismu un siltumu dahwinadama. Bet tà naw. Winna gan mihligi us semmi sfattahs un to silba; tomehr winna ne mas no weetas ne kustahs. Bet semme mudri un weifli weenadi ween ar leelu rinki ap fauli teff. — Fas semmei irr garsch zelsch; — lai arri weifli tezzesusi, tomehr winnai trihsfimt feschdesmit un peežas deenas un feschas stundas wajaga, kamehr fcho zellu beids. — Scho laifu mehns nosauzam par gaddu. Kalenderi tahs 365 gadda: deenas stahw farafstitas, bet tahs feschas stundas ne tohp eeliftas, tapchz fa naw pilna deena. Jo tee, fas kalenderus taifa, ar tahdu sinnu strahda, fa gads arween ar

pilnu deenu beidsahs. Tapehz wiinni gaida, kamehr trihs gaddi pahrgah; juschi; zettortâ wiinni tahs 6 stundas no wisseem tschetreem gaddeem faleef kohpâ. Tad winneem no tahm nahf 24 stundas jeb weffela deena, un to wiinni eeleeef Bewrar: mehneschâ, kam zittahret 28 deenas, bet tahdâ leelâ gaddâ 29. — Kas pats grihb redseht, tas lai nem scha gadda kalenderi rohfa; jo schis 1832 trajs gads arri tahds garsch gads, kam 366 deenas.

Saule irr Deewa ugguns pee debbesim, kas siltumu un gaismu dohd. Kad ta ne buhtu, fur tad mums nahtru deenas: gaisma nu waffaras: siltums? Tapehz semme arri no tahs pawissam ne schkirahs. — Bet, kas pee ugguni stahw, tam ta pufse, kas tuwat' pee ugguni, paleef siltaka, ne fâ ta, kas tahlaf'. Semme to arri sinn; tapehz wianna brihscham weenu, brihscham ohtru pufsi tuwat' pee faules peegreesch, lai wiffi wiannas behrni weenadi tohp apkohyti. Zaur to mums par gaddu seema un waffara pamihschu nahf. Jo kad muhsu semmes: pufse tuwat' pee faules stahw, tad meh's faules siltumu un waffaras: preefus baudam. Ohtrâ semmes: pufse tad irr seema un falst. Bet kad schi pufse atfal faulei tuwat' peegreeschahs, tad waffaras: faulite tur spihd, bet pee mums tad sneegs un leddus rahdahs. Tâ Deews irr eetaifijis, lai, kamehr deenas wirs semmes buhs, fehshana un ptauschana ne mittahs, neds aufstums un karstums, neds waffara un seema.

. s . . d . j .

• Pee behrna: schuhpofchanas.

<p>1. Dehlin, nu duffi, man mihtakais tu,
Nztinas fillas buhs aistaisht nu.
Nefas wairs kustahs, jau wiffur nu
flufs;
Nidsihschu muschas, tu duffi ween,
dufs!</p>	<p>3. Wehl, selta-puifst, tew ussmaida wifs,
Bet schis taws laizinsch, tas nepaliks
wis,
Nebuh's fâ schodeen wairs, buhs beh-
dinas,
Kur tad buhs meedinsch, kas tad tschut-
schinahs? —</p>
<p>2. Gehrst nahf no debbesim engelisch,
Lihgo ap gultinas smaididami;
Nahs gan us preekschu wehl, nahs
pee tew arr', —
Dehlin, tu skunjas tif winneem ne-
darr'!</p>	<p>4. Duffi nu, dehlin, wehl mahte tew flacht,
Newarr arr, newarr no tewis atflacht.
Lai nahf nu laizinsch, kahds buhdams
lai nahf,
Mahtes firds ruhpes tahs aismigt ne-
mahf. — Im —</p>

Brihw drikkcht. No juhmallas-gubdementu augstas waldischanas pufses:
C. E. Napiersky.

. Rihges Rahts fluddinafchana.

Daschi Rihges birgeri ar Keisera sinnu fenn laikâ irr fabeedrojufchees, us daschadu wihsi faweem brahleem palihdseht. Schi birgeru beedriba preeksch 8 gaddeem, zitteem laudim par labbumu, uszehle famadu lahdi, fo winni fauze krahfchanas schkirstu un kurrâ winni to naudu eelikke, fo wiffwairaf nabbagi, famu nopelnu gribbedami taupihht, winneem ustizzeja. — Bet kad nu schahs lahdes sinnatneeki taggad irr luhgufchi, lai winneem dohd brihw, naudas wairis ne pretti nemt un wiffu to, kas lihds schim eelikta, katram atkal atdoht, kam peederr, un augsti zeenigs General-Gubbernatera-Kungs arri to waku dewis un pa tam atkal jauna tahda patte lahde irr uszelta, kam preekschneeki no rahtskungeem, kohpmanneem un ammatneekeem jau irr islassiti un pee kurras wiffa Rihges draudse usnehme galwoht, ka neweenam zilwekam tahs naudas, fo tur eeleek, ne suddihis; tad zeeniga Rihges Rahts, kam General-Gubbernaters ar ihpaschu grahmatu no Gtas Zuhni deenas to irr pawehlejis, wiffweem scho sinnu dohd, ka ifkatram, kam wehl naudas tannî wezza krahfchanas lahdi irr, wehl schiinnî gaddâ tannîs noliktâs deenâs Oktobermehnest famu naudu buhs atpakkal nemt, lihds ar teem augleem, kas wirnam wehl peenahkâhs. — Tad arri ifkatram irr brihw, famu naudu eelikt tannî jaunâ lahdi, ja wirnam schahs lahdes likkumi patihk. —

Rihges Rahts-nammâ, 11tâ Zuhni 1832.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
455 N. 5TH ST. N.Y.C. 17
This book is loaned to you by the
New York Public Library
under the terms of the
loan agreement between
the Library and the
Borrower.

1917